

‘La història de Rasselas’, la gran novel·la filosòfica sobre la condició humana, finalment a l’abast

Josep Pla, el gran admirador català del poeta, narrador, crític, moralista i lexicògraf Samuel Johnson (1709-1784), recomanava sobretot la biografia que li dedicà James Boswell i, després, l’obra crítica, el seu famós diccionari, els versos i el llibre de viatges, escrit conjuntament amb Boswell. Enric Iborra hi coincideix: “La millor obra de Johnson no la va escriure ell, sinó el seu biògraf James Boswell”.

I què fem amb la seva novel·la, *The History of Rasselas, Prince of Abissinia*? És poc coneguda, és una obra menor?

Res d’això. Publicada l’any 1759, va convertir-se, en pocs anys, en un dels llibres més llegits a tot el món. Walter Scott va poder dir que s’havia traduït a tantes llengües que s’havia fet familiar a tots els homes que s’ocupen de la literatura.

Hem hagut d’esperar molt de temps per veure-la publicada en català. I això gràcies a una editorial que sap detectar com cap altra quines són les grans obres de la literatura universal absents en la nostra llengua. Finalment, podem parlar de *La història de Rasselas, príncep d’Abissínia*, gràcies a l’editorial Adesiara i a la traductora Victòria Alsina.

Samuel Johnson, famós a tot el món per la biografia que li dedicà Boswell, i també per la novel·la *Rasselas*.

Novel·la filosòfico-moral sorprenentment coincident, en molts aspectes, amb el coetani *Candide* de Voltaire, ha estat elogiada per la manera tan natural i enginyosa amb la qual pinta la vida i reflexiona sobre les aspiracions i inquietuds de l’home, reflexió que s’enriqueix amb

una modèlica incursió breu sobre la poesia i la literatura. Sens dubte, és un dels llibres que deixen una empremta més fonda en el lector.

La popularitat de la novel·la queda demostrada pel següent detall. L’edició de clàssics d’Oxford de les *Major Works* de l’autor, afegeix, a coberta: “Including *Rasselas*”.

Pla no ho podia llegir tot i, a més, va tenir la mala sort que ningú no li recomanés el llibre. Poca gent n’ha parlat a casa nostra, constata una recerca a les hemeroteques digitals. En contrapartida, podem proclamar que els catalans hem estat els primers a descobrir la gestació del text. Un català va saber, no fa gaire, que en un viatge a Abissínia i Egipte, escenaris de l’obra, Johnson i Boswell van conèixer l’autèntic príncep Rasselas, la seva germana Nekayah i l’amic Imlac, els tres protagonistes de la novel·la. Boswell va apuntar als seus quaderns les reflexions de Rasselas i les anotacions van servir al doctor Johnson, de retorn a Londres, per redactar-la. Aquest català es deia Joan Perucho i l’obra en la qual divulga el descobriment és la novel·la, del 1989, *Els emperadors d’Abissínia*.

LES NOTES DE VÍCTOR RIPOLL

■ Pobre senglar!

Salvador Oliva (*Venus i Adonis*) li fa dir a Venus que li ha vingut por “quan he vist el senglar, tot ell ensangonat”. William Shakespeare escriu: “when as I met the boar, that bloody beast”, és a dir, “quan he vist el senglar, aquesta sanguinària bèstia”. Magí Mòrera i Galícia parla de “carnicer ferèstec”, i François Guizot, “cet animal féroce”.

■ Tenir o no

La frase “l’any i mig que el va venir desocupat”, impresa en l’edició Proa de les *Escenes barcelonines* d’Emili Vilanova, i inclosa en el relat “En Parladé”, ha de llegir-se “l’any i mig que el va tenir desocupat”.

■ Falsa posteritat

El *Diccionari de la literatura catalana* diu que Rafael Crusat,

“prior d’Espira [sic] de Conflent” publica a Perpinyà les seves dues novenes —una, traducció del castellà, cosa que el diccionari omet— els anys 1774 i 1778. Si els redactors de la nota haguessin sabut que va ser prior d’Espirà des del 1695 fins al seu traspàs, escai-gut el 1714, haurien vist que les dates d’edició de les novenes **gri-nyolen**: es publiquen molt abans, els anys 1711 i 1714.

■ Correcció a corregir

El DIEC2 ha corregit l’errònia equivalència fabriana de la *llera* —la part habitualment seca que es troba dins dels rius o als marges— amb el llit del riu: la *llera* pot formar part del llit del riu, no n’és tot. Però l’ha equiparat a *glera*: “llit de riu o torrent **sec i pedregós**”: no cal que la *llera* sigui pedregosa, pot ser sorrenca, un areny, fins i tot lluir de vegetació.